

**עמותת מ.ב.ע** – מרחבים בניהול עצמי מעניקה כלים ויעוץ ומלווה באופן מקצועי בתי ספר המבקשים להטמיע תוכנית חדשנית המאפשרת למנהלי בתי הספר ולאנשי הצוות לייצר עבור התלמידים ו/או המורים מרחב אוטונומי יזמי ובטוח להובלת תהליכי למידה ו/או פעילות חברתית ערכית בבית הספר, בתוך מסגרת של 4 גבולות ברורים הנקבעים מראש: חזון ומטרות, ערכים ונהלים, משאבים וביטחון ובריאות.

במסגרת זאת מקיימת העמותה קורס מנחי קבוצות

מאז הקמתה בשנת 2019 הפעילה העמותה את התוכנית במסגרות מגוונות במערכת החינוך ופעלה בקרב 60 בתי ספר מכל המגזרים. צוות העמותה מונה אנשי חינוך מנוסים ומקצועיים מוסמכים בתחום החינוך, ייעוץ חינוכי, ניהול חינוכי, הוראה והנחיית קבוצות.

## קורס מנחי קבוצות

### השתלמות הנחיית קבוצות- צוות חינוכי

#### תוכנית ההשתלמות:

| מפגש | פירוט המפגש                                                                                          |
|------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1    | מבוא להנחיה: הנחיה בשרות ההוראה - מהי קבוצה. מה הכח שלה ואיפה היא באה לביטוי בשדה החינוך. מורה ומנחה |
| 2    | בניית קבוצה. שלבים בהתפתחות קבוצה בדגש על שלב ההכרות- כלים ומתודות.                                  |
| 3    | הזהות המקצועית של המנחה, אחריות, תפקיד ומקורות סמכות. זהות חינוכית של מורה ומנחה                     |
| 4    | יצירת סטינג ותאום ציפיות. משוב והדהוד בקבוצה – יצירת אקלים דינמי מקדם                                |
| 6    | בניית דיון, תכנון יחידת הנחיה. תתי קבוצות- עבודה עם קבוצות קטנות                                     |
| 7    | הקשבה והתבוננות- קריאת מפה אישית וקבוצתית, הבנת מצב . סכמת ההתערביות                                 |
| 8    | ארגז הכלים של המנחה.                                                                                 |

|             |                                                                                                                                                                |  |
|-------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| 9           | כוחה של שאלה- סדנת שאילת שאלות                                                                                                                                 |  |
| 10          | עבודה עם התנגדויות, רציונל התמודדות ותפקיד המנחה                                                                                                               |  |
| 11          | תפקידים בקבוצה- עבודה עם פרטים שונים כחלק ובתוך המבנה הקבוצתי.                                                                                                 |  |
| 12          | למידה ורפלקציה בתוך קבוצה<br>שלבים בהתפתחות קבוצה- פרידה                                                                                                       |  |
| 13          | מישוב , תהליכי פרידה וסיכום                                                                                                                                    |  |
| <b>כללי</b> | כחלק מהקורס המשתתפים יתנסו בבנייה והנחיית קבוצה – כולל משוב ולמידה מתוך ההתנסות.<br>בכל מפגש- בנוסף לזמן הקבוצתי יוקדש זמן אישי לליווי המשתתפים בהתנסויות שלהם |  |

ייחודו של הקורס הוא בהתנסות הצוות בהנחייה בפועל במסגרת החינוך החברתי ערכי בבתי הספר במגוון רחב מאוד של פעילויות כגון טיולים שנתיים, מועצת התלמידים, התנדבות בקהילה, סמינרי מנהיגות, טקסים, מכינה בית-ספרית בשכבת י"ב (מכינה לחיים) וכדומה .

### הצוות החינוכי

התוכנית רואה בצוות החינוכי שותף מרכזי לתהליך והמעבר מהוראה פרונטלית להנחייה ומנטורינג מעמיקה את תחושת השייכות בקרב המורים, יוצרת אקלים עבודה חיובי ומהווה קרקע פורייה ליזמות ולחדשנות.

### ניסיון העמותה בחינוך בלתי פורמאלי

המכינה הבית ספרית הראשונה בארץ הנשענת על מודל המרחבים בניהול עצמי הוקמה לפני תשע שנים בתיכון סליגסברג בירושלים ע"י מפתח התוכנית ומייסד העמותה תומר אושרי לשעבר מנהל התיכון וראש מכינת הנגב. כיזם חינוכי המשלב בעבודתו את החינוך הפורמאלי והבלתי פורמאלי ייבא תומר מעולם המכינות את הפדגוגיה המרכזית של הניהול העצמי בחינוך הבלתי פורמאלי , על בסיסו מקבלים חניכי המכינה מרחבי אוטונומיה להובלת הלמידה שלהם במהלך המכינה. במהלך שנים אלה הוקמו 15 מכינות בית ספריות במגוון מסגרות חינוכיות בכל הארץ.

### יתרונות התוכנית

1. קורס יישומי לצרכי ביה"ס המשתלב במהלכים חינוכיים בבית הספר
2. מקדם סדר יום שעולה בקנה אחד עם מטרות החינוך בישראל SEL למידה רגשית חוויתית .
4. התוכנית מציעה ערך מוסף לתפקיד ההוראה

## השפעת התוכנית על המשתתפים/ות

הקניית כלים מקצועיים חדשים בעלי מרחב השפעה על ההוראה ועל הלמידה מעבר ממקום פאסיבי למקום אקטיבי מעורר מוטיבציה פנימית פיתוח שיח יצירתי מעודד יזמות על בסיס מעבר מהוראה להנחיה יצירת שפה משותפת ואקלים ארגוני מיטבי הקניית מיומנויות וכישורי חיים

יתרונו של המודל בפשטותו, בגמישותו, בשפה המשותפת שהוא יוצר, אך יותר מכל בהעמקת תחושת השייכות ובהצמחת מרחבים של התנסות, גילוי ופיתוח מסוגלות של אנשי הצוות והתלמידים.

## ניסיון העמותה

העמותה פועלת השנה בקרב 30 בתי ספר

|    | 1.9.21 – היום               | מרחבים                                                                           |
|----|-----------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|
| 1  | עירוני ג' חיפה              | שיפוץ מרחבי בית הספר בניהול עצמי.<br>כיתת חוץ בניהול עצמי                        |
| 2  | אליאנס חיפה                 | טיול שנתי בשכבת י'.<br>שיעורי חינוך בשכבת ח'.                                    |
| 3  | תיכון אזורי גאון הירדן      | יומיים מסע ויום התנדבות שכבה י'                                                  |
| 4  | עמל רב תחומי עין חרוד       | מרחבים בניהול עצמי במרחב החיים הבית סיפרי<br>כיתות יא                            |
| 5  | פנימיית איילת השחר<br>יונתן | מרחבי ניהול עצמי לצוות הפנימייה                                                  |
| 6  | תיכון אסיף משגב             | סמינר יב' בניהול עצמי.<br>מפגשי יהודים וערבים בניהול עצמי בשכבת י'.              |
| 7  | מיתרים ברנקו וייס<br>רעננה  | מכינת יב' להיכרות עם החברה הישראלית                                              |
| 8  | שז"ר בת ים                  | מסע מנהיגות יב'                                                                  |
| 9  | תיכון רופין בן גוריון       | חינוך חברתי בשכבת י' בניהול עצמי                                                 |
| 10 | תיכון גלילי כפר סבא         | אירועי סיום יב' בניהול עצמי                                                      |
| 11 | יסודי מזכרת בתיה            | אירועים קהילתיים עם ההורים בניהול עצמי של<br>התלמידים וההורים.                   |
| 12 | תיכון בני דרור              | צוות הנהגה (הנהלה והורים נבחרים) לומדים את<br>המודל ומלמדים את כל צוות בית הספר. |
| 13 | בי"ס רמות ים                | כיתת מנהיגות בשכבת י' - יום המאבק לאלימות נגד                                    |

|    |                         |                                                                                                |
|----|-------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                         | נשים                                                                                           |
| 14 | נווה הדסה               | מורים נבחרים שלמדו את המודל ומלמדים את שאר הצוות החינוכי, כולל יום היערכות למורים בניהול עצמי. |
| 15 | אולפנית ישורון          | מסע בשכבת ט', סמינר שכבת י', אירועי חודש אדר בשכבת יא'.                                        |
| 16 | תיכון תורה ומדע כפר סבא | סמינר יב' בניהול עצמי                                                                          |
| 17 | תיכון גבעת שמואל        | מכינה שכבת יב'                                                                                 |
| 18 | סידיאנה גבעת חביבה      | צוות תלמידים המוביל את תחום הקיימות בבית הספר                                                  |
| 19 | סאלד ירושלים            | צוות חברה ועדות תלמידים- קיימות, הפסקות, ארועים, ספורט, חונכויות בניהול עצמי                   |
| 20 | דקל וילנאי מעלה אדומים  | השתלמות בית ספרית כלי ניהול עצמי בפדגוגיה                                                      |
| 21 | אורט תעופה וחלל ירושלים | מכינת יב'                                                                                      |
| 22 | אולפנת עופרה            | שכבת ט' יא' – טיול שנתי בנהול עצמי<br>שכבה י' סמינר בניהול עצמי                                |
| 23 | גימנסיה עברית ירושלים   | מכינת יב'                                                                                      |
| 24 | כפר נוער כוכבי המדבר    | טיול שנתי בשכבת ט', שכבת י'                                                                    |
| 25 | פנימיית בויאר ירושלים   | צוות חניכים בכל שכבות ז'—יב' המובילים את הל"ז השבועי בשגרה                                     |
| 26 | פנימיית הדסה נעורים     | הנהלת הפנימייה לומדת את המודל ומעבירה לצוות                                                    |
| 27 | אגף החינוך ברעננה       | מסע מנהלי בתי ספר בניהול עצמי                                                                  |
| 28 | יסודי גוואטמלה ירושלים  | ועדות תלמידים בניהול עצמי, עיתון קשרי חוץ, הפסקות, ימי הולדת                                   |
| 29 | אורות מודיעין           | מסע לתלמידות בשכבת יא'                                                                         |
| 30 | תיכון רוטברג רמת השרון  | מכינת יב'                                                                                      |

## **תהליך הליווי במודל 'מרחבים בניהול עצמי' הבסיס להתנסות בהנחיה**

לצורך מימוש הפעילות זקוקים התלמידים לליווי מיטבי. מדובר בשינוי תפיסה חינוכית ומעבר מפדגוגיה פרונטלית למיומנות הכוללת הנחייה, מנטורינג, עיבוד ומשוב. המורה המלווה צריך למצוא את האיזון הדק בין ליווי צמוד לתלמידים לאורך התהליך לבין הימנעות ממתן הנחיות והוראות להתקדמות. כך יוכלו התלמידים להרגיש באמת כי לא מדובר במניפולציה, אלא בתהליך הנוצר מתוך אמון מלא, וכי המשימות המוגדרות להם מצויות באחריותם הבלעדית ומתנהלות על פי תפיסותיהם. כך הם יוכלו לממש את עצמם ואת תפיסותיהם האישיות במסגרת בית הספר, ולפעול מתוך מוטיבציה פנימית אמיתית. זאת תהיה הדרך להגברת תחושת השייכות שלהם לבית הספר, וליצירת תשתית לפיתוח יוזמות בקרבם.